Hetedik évfolyam. 15. szám. Székely-Udvarhely, 1901. április 14.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Az okszerü gazdasági ismeretek terjesztése.

Czikkünknek aktualitását a földmivelésügyi miniszternek a lelkészek és tanitókhoz intézett felhivása szolgáltatja, a melyet a napi és szaksajtó mostanában publikál, a mely szerint az ország különféle helyein szőlő- és borgazdasági kurzusok rendeztetnek. Mint a toborzó harczba hivó szava, ez a felhivás is harczba hiv és azokhoz szól, a kik a néppel állandóan érintkeznek és a kiknek példaadása, utmutatása — tapasztalás szerint — a legintenzivebb hatásu: a lelkész és tanitó urakhoz, hogy a gazdasági megerősités és haladás programmszerü czéljait segitsék megvalósitani.

Közgazdasági életünkben jellegzetesen kidomborodik az a törekvés, hogy a faluk értelmiségét kell az uj gazdasági irányoknak meg hóditani. Mai közgazdasági életünket akként fogják jövendőben jellemezni, hogy ebben az időben mutatkozik a földmivelésügyi kormányzatban következetesen a programmszerü igyekezet, mely kulturtényezőkkel óhajtja a helyes gazdaságvitelt a népréteg termőtalajába ültetni, ezen czél érdekében aztán sok irányban sorakoztatja, hivja, toborozza azokat, a kik erre a kulturmisszióra hivatottak.

Az okszerü gazdasági ismeretek terjesztése általánosan és a legszélesebb zónákra kiterjedőleg nem végezhetők másként, csak a mostani rendszerrel. Mivel nálunk a gazdasági kérdések iránt szinte apátikus közöny volt, ebből magyarázható meg, hogy a szemináriumok és tanitóképezdék régebbi tanterveiben a gazdaságvitel tudománya mostoha gyermek volt. És hogy a nép hivatott vezetői közgazdasági előkészülettel, ismeretekkel, gazdasági téren való szándékokkal és tervekkel foglalják el kulturális őrállomásaikat: ez inkább óhajtás tárgya volt a multban, mint a czéltudatos munkáé. Jövőben másként lesz, mert a szemináriumok és tanitóképzőintézetekben a gazdaságtani ismeretek és főleg ennek gyakorlati része intenzivebben, gazdasági szaktanárok utján terjed. De nekünk a gazdasági megerősités munkájában sürgős napi feladataink vannak. Ezért ismétlődik meg annyiszor a földmivelésügyi miniszternek a lelkészek és tanitókhoz való hivó szózata. Igy még április 29-én a szőlőmivelés gyakorlati ismeretei terjesztése érdekében az ország hét helyén nyilnak meg tanitók és lelkészek számára a kurzusok, éppen most — a két husvéti ünnepet le számitva — folyamatban van az ország négy helyén a gyümölcs-tenyésztési kurzus, az iskolai nagy szünidőben pedig egész sora lesz a méhészeti, tejgazdasági, szövetkezeti, szőlőtenyésztési, pinczekezelési, házi-ipari stb. kurzusoknak.

Érdekes áttekinteni, hogy a földmivelésügyi miniszter évről-évre mint terjesztette ki terjedelemben ezt a rendszeres akcziót.

Mig 1896 ban három tanfolyam volt mindösszе, már a mult évben 32 ilyen kurzust rendeztek. Mig az első évben össze-vissza 63 tanitó hallgatta a különféle kurzusokat, már a mult évben 380 lelkész és tanitó vett részt. Öt év alatt, mióta a földmivelésügyi miniszter a gazdasági haladás érdekében ezeket a kurzusokat állandóan és rendszeresen megtartotta, 1844 lelkész és tanitó hallgatta az előadásokat. Ez idén ujabb kurzusok is kilátásban vannak és valamennyire nagyobb számu felvétel történik.

Mert ha arra gondolunk, hogy ezekre a kurzusokra természet szerint azok fognak jelentkezni, a kik előszeretettel kezdenének meg egyes, földjük, helyzetük szerint haszonnal kecsegtető uj gazdasági módszert, csak ismereteik hiányoznak hozzá: azt kell föltennünk, hogy — ezt a hiányt ezeken a kurzusokon pótolva — most mar haladéktalanul munkához látnak és a felmutatott siker nyomán kezdésük számos követőkre talál. A nemzetvagyon milyen fejlődését jelenti az, ha az ezerfélszáz uj és hivatott tényező gazdasági megerősitésünk, a helyes gazdasági ismeretek terjesztésére irányitólag tevékenykedik. Ezt alig szükséges kiszinezni, hiszen mindenki, a ki helyzetünket, népünket ismeri és tudja, mily erkölcsi erő van abban, ha e munkát éppen a jelzett tényezők végzik, át fogja érezni ennek az intézménynek nagy jelentőségét és kinek-kinek a milyen a kis existencziák sorsa iránt való szeretete, a szerint jelentkezik ennek a vonzó képnek perspektivája

Az akczióhoz csak egyet kivánunk. Hogy azok, a kik ezen a kurzusokon a gazdasági szaktudást terjesztik, ne csak a maguk szakmája kérdéseiben nyujtsák a helyes, a haszonnal értékesithető gyakorlati ismereteket, de mesterek legyenek abban is, hogy lelkes vágy terjedjen a kurzusok hallgatóiban arra, hogy ismereteiket közöljék működésük helyén és példaadólag serénykedjenek ezután.

Hogy pedig ez nem aféle jámbor óhajtás, azt a közelmult példája biztositja. Sokfelé látjuk már, hogy a szaktanfolyamokon nyujtott ismeretek áldásosan terjednek; az államnak erre a czélra forditott költségei busásan kamatoznak. A magyar földmivelők konzervatizmusának törhetetlensége, ugy látszik, csak mese volt. Ezzel széditették magukat, a kik nem akartak annak megtörésén bajlódni. Ime az eredmények igazolják, hogy népünk készséggel hajlik a bölcs vezető tanácsra, csak hozzá kell férkőzni a lelkében. A földmivelésügyi miniszter félredobta ujából azt a megavasodott frázist, hogy »a mi földmivelőnk nem akar haladni« s ma már mindenki látja, hogy bizony szinte rohamosan terjed itt a kultura, ha törődnek vele. A beszédes számok a miniszter ideájának helyességéről s egy szebb jövőről beszélnek.

— **A szokottnál is érdekesebb** ülése lesz **ma** (vasárnap) délután pont három órakor Udvarhelyvármegye Iparfejlesztő Bizottságának Hollaky Arthur főispán elnöklete alatt a vármegyeház I. emeleti kistermében. Nem is annyira a Bizottság ülése-, mint inkább az érdekelt iparos- és gazdakörök nagyszabásu értekezletének lehetne nevezni, hol a mindennapi kenyér kérdéséről, közgazdaságunknak szolidabb alapokra való helyezéséről tanácskoznak hivatott szakférfiak. Stodola József liptószentmiklósi bőripari vándortanitó; az Országos Központi Hitelszövetkezet megbizottja Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter rendeletéből, valamint egy külföldi papirgyáros is, ki a Székelyföldön meghonositandó faipar érdekében a helyi viszonyokat tanulmányozza — jelen lesz és résztvesz az értekezleten. Gutmann Ede liptószentmártoni gőzüzemre berendezett juhturógyár tulajdonos előterjesztése — a Székely-Udvarhelyen létesitendő gőzüzemü juhturó- és sajtgyár ügyében — szintén az ülés tárgyát képezi. A székelyudvarhelyi börgyár tárgyában a kereskedelemügyi miniszternek 9370. sz. leirata s ennek értelmében a timáripar társulati szövetség létesitése is megbeszélésre kerül. Az igen üdvös és megvalósulás esetén közszükséget képező czél az, hogy a bőriparosok s általában a lábbeli készitők szövetkezetbe lépjenek. Az Orsz. Közp. Hitelszövetkezet segitségével megfelelő tőkét biztositsanak iparosaink a maguk részére, készitményeik versenyképességének lehetővé tételére. Ezt azonban csakis az egyesülés, tömörülés utján lehet elérni, a mire soha sem volt kedvezőbb alkalom, mint ma. Teljes jóindulattal hangsulyozzuk tehát ismételten és unos-untalan iparosainknak: ezt az igen kedvező alkalmat ragadják meg, mivel csakis ugy remélhető, hogy az irányadó körök sikerrel támogathatják ügyünket továbbra is. Az ülés nyilvános lévén, ohajtandó, hogy ugy az érdekeltek, mint az érdeklődők minél nagyobb számban résztvegyenek

Darányi miniszter az éneklő madarak védelmében. A „Székely-Udvarhely“ február havi egyik számában szóvá tettük volt az éneklő madarak pusztitására irányult üzelmeket. Most annál nagyobb örömmel vesszük a hirt, hogy Darányi földmivelésügyi miniszter a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvény alapján rendeletet adott ki, mely népies és tudományos nevükről felsorolja a mezőgazdaságra hasznos madarakat s kimondja, hogy ezentul a rendeletben felsorolt madarakat (pl. csiz, rigó, pacsirta, fülemile, kenderike stb.) elfogni, megölni, vagy forgalomba hozni csakis hatósági engedély alapján szabad és csakis igazoltan tudományos czélokra. A védelem kiterjed a hasznos madarak fészkeire és tojásaira is. Engedély 14 napi érvénynyel legfeljebb 10 drb állat fogására, 10 drb madárfészek elszedésére adható. Postán, vasuton, hajón, kézben, vagy szekeren csakis szállitási engedélylyel lehet madarakat forgalomba hozni. Az engedélyt kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, rendezett t. városokban a polgármester, tvh. városokban a tanács illetékes kiadni. A rendelet határozmányai ellen vétők büntetés alá esnek. A miniszter meghagyta, hogy rendeletét minden községben hirdessék ki, ennek határozmányaira a mezőőröket külön oktassák ki, azok ellenőrzése az erdőőri és utfentartási személyzetnek is kötelességévé tétessék.

Világnapló.

Azon meglepő hirt hozta egynehány fővárosi lap, hogy Hegedüs miniszter lemondott s lemondását a miniszterelnök el is fogadta. A lemondás okául az „Adria“ törvényjavaslat vehemens tárgyalását, valamint azon körülményt emlitették, hogy a párisi kiállitás alkalmából kitüntetett egyének névsorát önhatalmulag megtódta volna. Ezen hirt azonban illetékes helyről czélzatos koholmánynak nyilvánitották. — Érdekes statisztikai adat Budapest lakosságának vallásfelekezet szerinti felosztása. E szerint a székesfőváros 703,448 lakósa következőkép oszlik meg: római katholikus 427,122, zsidó 166,198, református 62,837, lutheránus 37,170 és gör. keleti, unitárius, mohamedán s más vallás felekezetü 10,131. — Uj-Mexikóban a Bronco hegységben Ed Fulmer csikágói egyetemi tanár Amerika egyik őslakóinak a cliff-dwellers-ek őshajlékait kutatva reá akadt egy egész falura. Nevezetes ebben az, hogy megállapittatott, miszerint ezen falu már 5000 éves s lakói azt 900 láb magas örvény felett 30 láb szélességü sziklagerinczre épitették, ugy hogy Fulmer tanár és kisérői csak kampókon és kötélhágcsókkal közelithették meg. — Kongresszusra gyültek össze az alföldi magyar socialdemokráták husvét másod napján Szentesen. Tömegesen gyültek össze a tőrülmetszett alföldi parasztgazdák, hogy kifejezést adjanak szivük keserüségének, de egyuttal, hogy határozatilag jelentsék ki azt, miszerint ők nem a hazát nem ismerő radikalis socialisták tanainak hivei, mert ők első sorban magyarok s tiszta nemzeti alapon állanak. — Brüsselben is tanácskozásra összegyültek a társadalmi rend megbontására törekvő anarkisták. Vagy 100-an jöttek össze, hogy sötét terveik sikeres kivitelének czélszerü módozatai és eszközei felett vitatkozzanak. — Brassóvármegyében erősen szervezkednek szász atyánkfiai a jövő választásra. A brassói »Kreisausschus« értekezlete kimondotta, hogy az összes brassómegyei választó kerületekben szász nemzetiségü jelölteket fognak fölállitani — Letartóztatták a macedon forradalmi bizottság hirhedt elnökét Sarafoi Borist Sofiában s lakásán tartják őrizet alatt. Ezen bizottság hatalma eddig oly nagy volt Bulgáriában, hogy ellene sem a fejedelem, sem a kormány fellépni nem mert. Ezzel talán vége szakad azon izgatásoknak és politikai gyilkosságoknak, melyek ezen bizottság parancsára teljesittettek. **Krónikás.**

Viszontválasz

— a t. Pap Miklós ur válaszára. —

Kedves Jó Uram!

A néhai tudós Brassai bácsi nyelvjavitása szerint „ismétválasz“ és nem a fennirottat kellett volna czimül irnom az Ön becses s hálás köszönetet kifejező válaszára. Hanem a mig személyesen is találkozhatnánk,

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

A 48-as törvények szentesitése.

— *Nosz Gusztáv* tanár alkalmi beszéde. —

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája.)

Minden nemzet csak addig méltó a fennmaradásra, mig nagy alakjait az őket illető piedestálon tudja tisztelni, mig legjobbjaitól alkotott intézményeit aggódó gondoskodással s kegyelettel igyekszik biztositani az idők, korok és viszonyok minlent felforgató elemeitől; csak addig van jövője, mig lelkesen követi azokat, mint követték Izrael fiai a Moáb pusztában a lángoszlopot, mely elvezette őket a kies Chanaán gazdag tartományába s mely nép bármily tekintetből megtagadja multját, elfeledi őseit, a nagyjai iránti hálát, annak a népnek erkölcsi érzéke mélyen megrendült s jövendője aggodalommal tölti el a hazáját igazán szerető szivét. Lelkünk oltárán égni kell a hazafias visszaemlékezés Vestatüzének.

Az 1848-iki nagy vivmányoknak, az egész állami, társadalmi és magánéletünket csodásan átalakitó törvények szentesitésének emlékére gyülekeztünk itt ma össze. Kell, hogy a gondolat szárnyain szálljunk vissza a multba, hogy ott hitet, lelkesedést, nemes önfeláldozást tanuljunk, hogy a folyton megujuló zarándokolás által keltett magasztos felbuzdulás elő valósággá változtassa át mindazt, a mit azon csodás idők tüneményszerü alakjai nagyot, dicsőt, üdvöst alkottak, hogy igy fokozatosan felvirradjon hazánkra ama jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

53 évvel ezelőtt egy nagy templommá alakult át hazánk, melynek szentélyéből az ige papjai, történelmünk szellemóriásai hirdették az üdvözitő tant addig nem ismert, nem élvezett szabadságról, testvériségről, egyenlőségről.

Korona és nemzet, ur és paraszt, szegény és gazdag egyértelmüleg üdvözölték azokat a törvényeket, a melyek a mostoha sors, az előző századok mulasztásai s saját büneink által ránk nehezedett szégyenteljes és lealázó állapotokat voltak hivatva megszüntetni, a melyek ledöntötték a választó falakat ember és ember között és testvéri kapcsot létesitettek a jogegyenlőség dogmája által, az által, hogy arányt hoztak a jogok és kötelességek közé, a melyek által szabaddá lett a föld, a gondolat, a szó, az ember; mely törvényekben oly vivmányok foglaltatnak, melyek hazánkat egyszerre szabad, modern demokratikus állammá tették. Midőn tehát ezen törvények szentesitésének 53-dik évfordulóját ünnepeljük, tulajdonképen az eszmék harczának és annak a nemes küzdelemnek dicsőségét kivánjuk ünnepelni, mely hazánk legjobbjainak: Kölcsey, Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös s más jeleseinknek erejét, törekvéseit és állhatatos tevékenységét egy negyed századon keresztül foglalkoztatta a sajtóban épugy, mint a megye- és országgyüléseken.

De felmerülhet az a kérdés: nem zavarja-e meg érzelmeink harmoniáját az, ha márczius 15 ike mellett április 11-ét is ünnepeljük; megfér az áldozati láng mellett, melyet szivünk oltárán a márczius 15 iki ifjuság emlékének meggyujtunk, azon koszoruk mellett, melyeket az ápril 11-iki szereplőknek homloka körül fonunk? Márczius 15-ike egy Petőfi, Jókai, egyszóval a költők napja, április 11-ike a Széchenyi Istváné, Deák Ferenczé és Kossuthé; márczius 15-ike a fiatalság diadala, április 11-ike az országgyülés, az ország választottjainak a győzelmét jelenti; márczius 15-ike a sziv ünnepe, mely ellentállhatatlanul ragadja tova az embereket hazafias ideáljainak regióiba; április 11-ike a haza javáért aggódva dolgozó államférfiui bölcsességé, márczius 15-ike a sajtó felszabadulásának a napja, április 11-ike pedig a majdnem 1000 éves rendi alkotmány megdőltének és a népképviseleti alkotmányunk születésének az ünnepe.

Mi volt a magyar állam 1848. előtt? Egy pártokra és felekezetekre bomlott, omladozó középkori alkotás.

Életkérdés volt tehát szakitani a multtal s befogadni az uj eszméket, melyek megmaradását biztositani voltak hivatva.

E drága földet csak egyszer hóditotta meg nemzetünk, de hogy megtarthassa, két izben kellett gyökeret vernie: Szent István alatt a kereszténységgel és 1848-ban a jogegyenlőséggel.

Törekedni fogok a 48-iki átalakulások nagy korszakát a történelem bölcsészetének fáklyafényénél megvilágitani s az okok és okozatok egymásba kapcsolódó lánczolatát feltüntetni, azaz az előzményekre és következményekre a közbeeső fejlődés fokozatainak pontos jelzésével rámutatni. Ebből ki fog tünni, hogy bármily rohamosnak látszik is 1848-49, bármily vulkánszerü is a nemzeti őserőnek kitörése, bármily rombolónak lássék is a reformok, ujitások kiömlő lávája, mely egy egész régi világot döntött rövid nehány hónap, jobban mondva egy hónapi idő alatt romba: mindez a magyar állam helyzete, a mult eseményei és az európai népekkel való szolidaritásunknál fogva régen elő volt készitve és máskép alig is történhetett. Az az óriási explosio nem volt más, mint a visszafojtott erők erőszakos, de természetes kitörése

Magyarország végzete Mátyás váratlan halálával és II. Ulászló királylyá választásával kezdődik. E két szerencsétlen esemény szülte a mohácsi vészt, a minek az lett a következménye, hogy népünk két hóditó hatalmába került: az egyik fegyverrel ideiglenesen, habár másfélszáz esztendőre hóditott meg, a másik a szellem, a furfang, a nyilt erőszak és mesterséges elnyomatás eszközeivel akart alkotmányos szabadságainktól, nemzetiségünktől, vagyoni jólétünktől megfosztani, hogy egy hiu ábrándkép után itélve Magyarországot, melyet az önálló fennmaradásra erőtlennek tartott, a nagy római, majd később az osztrák császári birodalom egyik, önállóság nélküli alkotó részévé, tartományává tegye, mely egyuttal épugy, mint a többi osztrák örökös tartományok, az uralkodó autokrata akaratának legyen alávetve.

1526-tól 1848-ig, illetve 1867-ig Magyarország története kettőre vihető vissza: a török elleni élethalál harczra, mely egészen 1686-ig tartott,ső, némileg még azután is a XVIII. század közepéig s a Habsburg-ház beolvasztó törekvései elleni szakadatlan küzdelemre. A folytonos belső és külső viaskodásban kimerült nemzet nem is volt képes az utóbbinak ellentállani; Bocskay, Bethlen, I. Rákóczy György diadalmas szabadságharczait követték a mindinkább jelentkező erőkimerülés folytán Thököly és II. Rákóczy Ferencz magasztos, de tragikus kimenetelü félkelései és az 1711-iki szatmári béke, mely után népünk halálos elaléltságba látszott merülni.

A Habsburg és Habsburg-Lotharingenházbeli uralkodók rendszerint nem a nyilt erőszakot használták ellenünk. Mindössze háromszor alkalmaztak 362 esztendő alatt nyilt erőszakot és alkotmányrablást ellenünk: I. Lipót, II. József és az 1848—49-iki szabadságharcz legyőzetése után. De inkább a hosszu, de biztos beolvasztás politikájára léptek.

E 300 évesnél hosszabb ideig tartott balvégzetéhez járult a belviszály, az, hogy Magyarországban a különböző rendek és osztályok mind ellenségesebben kerültek egymással szembe.

Mindehhez járultak az országnak tetemes területi veszteségei: Dalmáczia, Halics és Lodomeria, a XVI. szepesi város már régebben megszüntek a magyar szent korona alkotó részei lenni; Erdély is különvált 1540. óta és egészen önálló jogfejlést vett. Nem szabad figyelmen kivül hagynunk azt a körülményt sem, hogy az ország lakossága 7 nagyobb vallásfelekezet között oszlott meg, melyek nem ritkán harczot folytattak egymás ellen. Aztán ne feledjük, hogy a nemzet ősereje, összetartó kapcsa, talizmánja, a nemzeti nyelv a 300 esztendős korban mind jobban hanyatlott.

Ily körülmények közt a magyar alkotmány csak látszatnak nevezhető. És a politikailag, nemzetiségileg, gazdaságilag, kulturaliter hanyatló Magyarországgal szemben mit adott nekünk 1848. alkotó munkája?

Ne gondoljuk, hogy a hanyatló, a haldokló és az ujjászülető Magyarország között betöltetlen ür tátong. Nem 1848-nak alkotásai, majdnem 60 évi munka részszerinti reformjainak gyümölcsei. Már 1790—91-ben kezd a II. József-féle támadások következtében feléledni a magyar, s a franczia forradalmak hatása alatt megragadja a reformok utáni vágy. Ujra biztositani akarják az ország alkotmányos jogait az 1792., 1804., 1807., 1825., 1827., 1830., 1832–36., 1844., 1847-iki országgyülés egyes törvényczikkei.

Emlitsem-e Kazinczynak, Berzsenyinek, Kölcseynek, Vörösmartynak, Czuczornak irodalmi renaissanceát. Szóljak-e Festetich György grófról és Georgiconjáról. A A nemzet napszámosairól Fáy Andrásról, Földváry Gáborról?

Kell-e jellemeznem a nagy Széchenyi István működését és ezek mellett jelezzem-e azokat a külföldi eseményeket, melyek befolyása végzetszerüen sodorta nemzetünket 1848. márczius idusa és ápril 11-ike felé. A franczia forradalomtól kezdve ott vannak a német nemzet harczai Napoleon ellen, az 1830-iki belga forradalom, a lengyel szabadságharcz, az 1848. febr. 22-iki párisi forradalom, Lajos Fülöp trónjának rombadőlte, az 1848. márczius 13-iki bécsi forradalom stb. Ezeknek hire villámütésként futotta át a nemzet lelkét.

Ime ezek azok a főbb okok, melyek lánczolata teremtette meg a 60 év időtartama alatt 1848-at; ime azok az alapkövek, melyek a modern állam kiépitéséhez fundamentumul szolgáltak.

Tudjuk, hogy a „Talpra magyar, hí a haza“ vészharang volt, melyet egy összeomló mult felett háromszázados elnyomatás, élni vágyás és tespedésre kárhoztatás felett huztak meg. A mi akkor történt, az csak annak volt alkalomszerü revelatiója, mi a nemzet jobbjainak értelmében és érzelmében már régóta ápol-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

azaz személyes ismeretséget is köthetnénk egymással azért, hogy „bántó, kicsinylő, leczkéztető, polemikus hangu“ Nyilt levelemért bocsánatát kérhessem s hogy ezután Brassai bácsi magyaros javaslata szerint, tisztességes magyar emberekhez illően, a legszivesebb „ismétlátásig“ bucsuszóval válnánk el egymástól, azért addig is válaszolok — a t. szerkesztő ur becses engedelméből — nehány szóval.

Szólok nevezetesen azért — s nem irói viszketegségből — mert több oly kérdést intéz hozzám, melyekkel szintugy kötelességemmé teszi a feleletet, hogy mit szólok erre, meg arra a kérdéseire. Hát a mig a feleletre térnék, elsőbben is ki kell fejeznem itt, e lap hasábjain szives méltánylásaért, jóindulatáért hálás köszönetem, melylyel megválaszolta „Nyilt levelem“ s viszonzásképen becses figyelmére méltatta, nekem igazat adva szivesen kiáltja: »Jőjjenek mindenek, kicsinyek és nagyok, jőjjenek segitségére a papoknak és tanitóknak“, hogy támogassanak minket a nemzetmentő munkában. Ismét köszönöm sok pap barátom — s még több tanitó társam nevében e szives magatartását s jól esik feljegyeznem, hogy már van valaki, már egyszer valahára vannak egyének társadalmunkban, kik ohajtják, hogy ma és ne holnap vihessük mi be a község- és vármegyeházába a nép között szerzett tapasztalatainkat, önzetlen, hazafias eszméinket, javaslatainkat. Őszinte szivvel köszönöm valamennyi szives, jóakaratu figyelmeztetését, hisz személyes ismeretség nélkül is érzem, látom, hogyha épen nem is egy barázdában szántunk, de mesgyénk közel szomszédos. Az Ön barázdája mélyebb, az enyém? — lehet sekély, talán faekével szántok töretlen ugart, tüskös bozótot, terméketlen sziklát szükebb látókörrel, kevesebb tudással, tehetséggel, de az bizonyos, hogy tiszta, jó lelkiismerettel.

Ezen jó lelkiismeretem sugallja tehát, hogy feleljek, szóljak az Ön által felvetett kérdésekre ugy Pálnak, — mint előző levelemben jelzém — hogy Péter is értsen belőle. Elsőbben az utolsó kérdésre, im erre felelek: „Ki lehet-e irtani gyenge legyezgetéssel e fekélyt (értve a vadházasságot) és lehet-e elég sötét szinnel festeni a rohamosan pusztuló erkölcsöket? A humánizmus imádkozó arczát nézzük-e tétlenül?«

Hát csak amondó vagyok, hogy itt, a hirlap hasábjain folytatott sem a legsötétebb szinekkel való festegetés, sem a legerősebb arczulcsapdosás, sem a legszentebb humanizmus imádkozása nemhogy egy fekélyest -- vadházast — meggyógyitana, de még népünk erkölcsi bukását okozó kisebb élősdiek (baczillusok) egyetlen egyikét se képes kiirtani Nem! hanem csak — ismétlem — bosszantják a fekélyeseket. Im, ez állitásom — kérem szivesen — ne tessék félreérteni! Mert most se legyezgetni (minthogy előző levelemben sem ez vala szándékom), se mentegetni nem akarom népünket erkölcsi fogyatkozásaiért. Nem, a világért sem, hanem kezet fogva Önnel és a velünk hasonló gondolkozásuakkal — ugy szeretnék cselekedni, miként Lévi fiai — Mózes próféta szerint (L. Móz. II. kv. 32. r. 27., 28. v.) az Ur parancsolatára az egyiptomi erkölcstelenségekkel, bünökkel terhelt nép között fegyveresen tábort járának és elhulla ama napon a bünösök közül ugymint: — háromezer férfiu.

De, mert oly kevesen vagyunk, azért bünös népünket nem elhullatni, hanem nagy Széchenyink szerint: »még az apagyilkosnak is megkegyelmezni“, élni hagyni, uj életre kelteni hivatásunk, szent kötelességünk — és ezért népünket erősb erkölcsi öntudatra ebreszteni, serkenteni, erkölcsi érzületének ápolását, irányitását minden megengedhető és hatékony eszköz igénybevételével kell czélba vennünk. E czélt elérendő csak a hirlap hasábjain Ön és én hiába dörgünk, hiába jajgatunk. Sirásunk, könnyezésünk felett vadházas székely véreink markukba nevetnek. Tehát ennél hatékonyabb, gyökeresebb orvoslási módszert kellene találnunk; ha az Ön által már számával is idézett s általam végrehajtatlannak jelzett miniszteri, illetve alispáni rendelet ki nem lenne 16 év óta találva. S fel van találva és ki van adva — nincs még 2 éve — még egy más belügyminiszteri rendelet is, mely a vadházasságban élő, kiskoru nő gyermeke részére gyám kirendeléséről intézkedik. E rendelet pedig ama kiskoru nő szülőit igen érzékeny oldalról érinti. S hogyha népünk erkölcsi érzékének elevenjére tappintanának hivatalos hatóságaink, a jó hatás kétségen kivül mutatkoznék, mint a hogy volt hatása néhai nagyatyám egy eljárásának. Ugyanis: a jó öreg valamelyik prófétára támaszkodva, a templomi szószékről nagy bátran egyik egészkepés hivétől igy kérdezősködött: „Kend-e Szabó János uram az a siketfülü ember, a ki nagybőjti szent beszédem után se lépett házassági szent szövetségre avval a hasonlatosképen siketfülü asszonyi állattal?“ — És mit cselekedett néhaivaló jó Szabó János uram? Semmi feljegyzésreméltóbb dolgot annál, hogy két magyar forintokkal esperesi mentvényt — dispenzatiot — váltott, 6 napok leforgása alatt asszonyával szent hütöt mondott és a következő vasárnapon már hütös asszony feleségével hallgatta a dorgáló papnak szájából az igét.

Ilyféle kérdéseket ma már talán az alispáni, talán a szolgabirói hivatalokba beidézve az illető vadházasokat — kellene a siket fülekbe dörgeni. Mert ha ilyes vagy ehhez közeljáró kérdést merészelne intézni valamelyik pap barátom vagy tanitótársam, tán a legutolsó oszporáshoz is — mi érné szegény fejét? — nem mondok, pedig tudok megtörtént esetet, mert: „Exempla sunt odiosa. A példák utálatosak“. (Vége köv.)

Közmivelődés.

Könyves falusbiró, mint ritkaság.

Az olvasó közönség nagyrésze nálunk nem vásárol könyvet. Divatos dolgokra még hitellel is muszáj, hogy kijusson. Könyvre nem jut ki. Németnél, francziánál mindennapi szükség a jó könyv és lap. Nálunk ezeket az inynek és szemnek tetsző tárgyak helyettesitik. Birósági, közigazgatási és más tisztviselők nagyrészénél sem igen látsz régi tankönyvnél egyebet, melyeket valamikor már kivizsgáztak s azután megelégednek a hirlapok többnyire napi értékü közleményeivel. Sok tanitónál s papnál sem igen látsz egyebet a tankönyvnél és bibliánál, még pedig az aránylag nagy móduak és jobb állásuak között. Vagyonukat és termetöket nem dobják áldozatul a könyvnek és ismeretbeli haladásnak. Még kevésbé vásárol kis naptárnál egyebet a falusi nép a jobb móduak és vezetők között is. Ugy veszik, hogy tanulás nélkül is lehet tudni és bölcselkedni országos és helyi dolgokról. Falusbirák és elöljárók legnagyobb része nem is néz könyvbe, vagy tartalmas lapba soha. Itt is, tul is hall valamit egyről-másról s e hallásokból csinál aztán magának zavaros tudományt, melynek káros következményei mindennapiak a köz- és magánéletben.

Bekő Mihály okländi falusbiró csupán falusi iskolával ritkaságszámba megy manapság Még fiatal ember. Sok apró gyermek apja. A kisebb birtokosok közé tartozik. Saját váltói nem forognak. Csorda napszámost sem hordoz. Gazdaságát személyesen és háznépével szorgalmasan viszi. A falu közdolgait kifogástalanul intézi Az utczák kiköveztetése által a sárfészekből csinos falut csinált. Erdőn, mezőn zsarolás nélkül rendet tart. S mégis jut ideje olvasgatni s jut évenként nehány forintja könyvre is. Igaz, hogy szivarra és korcsmára nem költ, hová mások nehány év alatt több százat helyeznek el, a minek hivataloskodásuk végével rendesen nagy árnyéka marad. Már sok év óta biráskodik csekély megszakitással. Párszor mást választottak több év multán. Ő nem kereste a hivatalt. Alig egy év mulva ujra megválasztották s viszi pontosan, tisztán, lelkiismeretesen a közdolgokat is saját dolgai mellett. Felebb valók és közönség átalánosan becsüli az egyszerü, szerény embert.

300 koronánál több értékü könyve van; nagyrésze csinosan bekötve. Ezek között van Gracza György: Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz története több kötet; Benedek Eleknek több kötetes Monda- és mesevilága a magyarok ezer éves életéből stb.

Nem akarjuk e sorokkal Bekő Mihály szerénységét, vagy gazda- és birótársai büszkeségét sérteni. Tudta, akarata nélkül közöljük e nehány észrevételt róla csupán azért, hogy szivleljék meg az ő példájára a jó könyveket és irodalompártolást a nép fiai közül is mások is. Csak igy lehet aztán valóban beszélni h a l a d á s r ó l. A jót és helyest meg kell látnia a sajtónak.

Böngérfi Rezső.

Meghivás. Az „Udvarhelymegyei Tanitó-Egylet“ sz.-kereszturi köre tavaszi gyülését a „Segély-Egyletnek“ Raffaj-ünnepélyével összekötve — f. évi május hó 8-án d. e. 9 órakor kezdődőleg Uj-Székelyen tartja, melyre ugy a köri tagokat, mint a segély-egyleti tagokat, valamint minden tanügybarátot van szerencsém meghivni. A gyülés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése. 3. Tanit Bakó Lázár saját iskolájában óraterv szerint. 4. Pénztári jelentés. 5. Felolvas Simó Lőrincz. 6. Ujszékely községet közmivelődési szempontból ismerteti Szász Elek. 7. Felolvas Szász Béla. 8. Tanügyi eseményeket ismerteti Belle László. 9. Jelentések, inditványok. 10. A jövő gyülés helyének és tárgysorozatának megállapitása. Gyülés után néhai Raffaj Károly sirjának megkoszoruzása, hol emlékbeszédet Péter János segélyegyl. elnök mond. O.-Hidegkuton, 1901. április hó 9-én. Sándor Lajos köri elnök.

Hitelügy.

Kisbirtokosok földhitelszövetkezete Udvarhelyvármegyében.

Ugyane helyen emlékeztem volt meg a székely népnek bajairól és azon nyomoruságokról, mit nekik a „divatlap“ okoz. A helyzet most sem változott. De legalább nem hangzott a pusztába el, mit akkor irtam, nem utszélre esett mag volt az, mert lelkes emberek, kik igazán szivükön viselik a székely nép ügyét, megismerték nemcsak a közelben, de távolban is, hogy ho és mi fáj legjobban a székely népnek és — gondolkoztak rajta.

Régen tudták ők már, hogy veszélyben van Magyarország keleti véd-bástyája: a székelység. Mig egyfelől a váltók töméntelen sokasága üldözi, másfelől ott vannak az idegen földhitelintézetek: „Albina“, „Furnica„ stb., melyek igen nagy előszeretettel adnak kölcsönt a székely birtokra, hogy aztán maguknak kaparinthassák meg, mert hát tudják ők jól, hogy a „kié a föld, azé a haza“ és hogy a „föld föld marad“ és annak hitelképesnek kell legyen.

Ezektől kell első sorban védelmezni s megmenteni a népet, hogy legyen független e nép gazdaságilag gondolkodásában és tetteiben. Ha nem ezen az alapon indulunk segitségükre, akkor igen keveset tehetünk, s fáradságunk, munkánk kárba megy.

Többen foglalkoztak ezzel a kérdéssel s mintha Isten akarta volna, véletlenül összekerültek és megszületett az eszme, mely már a megvalósulás előtt áll.

A németországi mezőgazdasági szövetkezetek tanulmányozása vezetett minket e térre, hogy itt is olyanokat létesitsünk a földmivelők, az östermelők megmentésére.

Gondoljuk csak el. Ha nincs östermelő, nincs ipar, mert ki szolgáltatná és ki fogyasztaná el a már feldolgozott anyagot? Hány embernek ad kenyeret, mig a gazda által termelt gyapjuból posztó lesz.

Ilyen gondolatokkal eltelve gyült össze az a nehány lelkes ember, hogy a már régóta vajudó ügygyel foglalkozzék, annak lehető- és eshetőségét megvitassa.

Szinte talán eredménytelen lett volna minden gondolkodás, minden törekvés, ha egy másik lelkes ember, egy szivével-lelkével igaz székely, ki azok bajaival fekszik és kel, kinek legfőbb törekvése székely népünk bajain segiteni: meghivás folytán a kis csapathoz nem jön. Szenterzsébeti S z a k á t s Péter, székely iparkamarai titkár állt az ügy élére s átvette annak vezetését. Nem kimélt fáradságot, időt, hogy megismerje a terveket s hisszük, hivatott vezető munkás is lesz annak kivitelében. Évek óta foglalkozik az u. n. székely-kérdéssel, megismerte a gazdaközönség fájó sebét s eljött hozzánk, velünk töltötte a husvéti ünnepeket, hogy annál behatóbban megismerje a bajokat. Messze hallatszik a jajj s nemcsak meghallotta, hanem meg is hallgatta és meg fogják hallani bizonyára mások is s hiszem, hogy meg is fogják hallgatni.

Összegyültek megint a lelkes honfiak és az ővezetése alatt megtartott gyülés, mely már előbb is tartott értekezleteket, egyhangulag kimondotta egy: **„Udvarhely-vármegyei kisbirtokosok földhitelszövetkezeté“**-nek létesitését a már készen levő tervezet és alapszabályok értelmében.

Igen üdvös dolog. Alig fog azonban hinni neki a már oly sokszor becsapott székely nép, de majd ha megismeri annak áldásos müködését, akkor igen sokan fognak belépni, hogy megmentve önmagukat, megmentsék a székely népet.

Hiszen ez magyar intézet lesz s költségei annyira sem mennek, mint más idegen nemzetiségü intézeteké.

Nos hát székely véreim! föl a küzdelemre; kéz a kézben, egy mindnyájunkért s mindnyájunk egyért. Törjük a kemény rögöt, hogy a mult ezred szenvedéseinél szebb jövő viruljon s hogy bérczes kis hazánk népe boldog legyen.

Akkor ha testvéri kar tart fel minket a bukástól, ha népünk i t t h o n lesz s a j á t hazájában, akkor boldog lesz székely nemzetünk s nem kell Oláhországban keresni boldogulását.

Tarcsay Bende.

Egészségügy.

A p á l i n k a.

Sz-U d v a r h e l y, ápr. 11.

Az osztrák fővárosban összegyült egy kongresszus, mely az alkoholizmus rendkivüli mérvet öltő elterjedését ohajtja meggátolni. A humanizmus egyik feladata csakugyan megkivánja, hogy e lépést mi is megtegyük, mely az emberiséget ugy szellemileg, mint testileg tönkre teszi.

Az alkoholizmus, fájdalom, nemzetközi betegséggé fajult. Az angol whyski, az orosz vutki csak más elnevezések, de hatásuk egyenlő mértékben pusztit.

Nálunk az alkoholizmus legjobban a népszerü pálinkának hódol s itt különösen a magyarság keleti végváraiban a székelység más italt nem ismer jóformán, csak azt. Az az erőteljes székely, mely egykor Rákóczy hadverő kurucza s a szabadságharcz erdélyi nemtője volt, alig található; annak ivadékai ma már elsatnyultak, elcsenevészedtek a pálinka tulságos élvezetétől.

Első sorban a korcsmai jog korlátozása és Mértékletességi Egyesületek alakitása lenne a legfontosabb lépése, a többit elvégzi a mételyezetlen társadalom.

Ifj. Biás István.

Különfélék.

— **Hegedüs Sándor** kereskedelemügyi miniszter és felesége Jókai Róza e hó 11-én ünnepelték szük családi körben házasságuk 30-ik évfordulóját. Kik a nagy csendben tartott ünnepségről értesültek, melegen üdvözölték a minisztert. Magunk részéről is szivesen köszöntjük a boldog családot s ohajtjuk, hogy székely hazánknak még igen sok örömet szerezzen áldásos munkálkodásával!

— **Főispánunk a kisemberek érdekében** folyton munkálkodik. Nem jöhet felszinre egyetlen egy oly eszme sem, a melyhez ő méltósága önként, szive sugallata szerint nem csatlakoznék — ha az üdvös, és a közjó érdekében megvalósitható. Alig jutott tudomására a létesitendő „U d v a r h e l y v á r m e g y e i k i s b i r t o k o s o k f ö l d h i t e l s z ö v e t k e z e t é“-nek e hó 8-iki igen szük körben tartott értekezlete: ismert nemes érzelmétől vezéreltetve, önként állott annak hathatós támogatásához; szives készséggel biztositva magas befolyásának a Szövetkezet érdekében való érvényesitését. A szükségben ismerjük meg legjobb barátunkat. Hollaky Arthur vármegyénk főfspánja mindig és mindenben székely népünk legszükségesebb ügyeit keresi és finom tapintatával állandóan meg is találja azokat. Vármegyénk minden rétegét — ugyszólva forrongásba hozta. Minden téren a becsületes munka, általános közjólét és szigoru pedanteria nemes indulatai diadalmaskodnak. Az eszmék jótékony vibrálása a köz felé irányult s fényes diadalt ül a személyes torzsalkodások elnémulása felett. S midőn ezeket őszinte szivvel és hálás elismeréssel konstatáljuk, egyuttal vármegyénk közönségének osztatlan érzelmeit véljük tolmácsolni. Valamint másfelől a becsületes munkásság fényes diadalát kivánjuk ünnepelni.

— **Aprilis 11-ét** — évfordulóját annak a napnak, melyen V. Ferdinánd király a 48 iki törvényeket szentesitette — városunkban és vármegyénkben is megünnepelték. A középületeken nemzeti zászló volt s a hivatalos isteniszteleten résztvettek vármegyénk fő- és alispánjával élén az egyes hatóságok főnökei és tisztviselői is. Az iskolák tanitása szünetelt s ünnepélyeket rendeztek. A kir. főreáliskolában Nosz Gusztáv tanár tartott nagyszabásu beszédet, melynek bő kivonatát lapunk más helyén találják olvasóink.

— **Papválasztás.** A Győrfy Ferencz elhalálozásával megüresedett szentmihályi unitárius papi állásra közelebbről Deák Miklós tordátfalvi unitárius lelkészt, lapunk munkatársát választották meg. Igen tehetséges, képzett jó szónokot és kiváló társadalmi tevékenységü papot nyert a szentmihályi ekklézsia s méltán örülnek a szerencsés választásnak, melyet a püspök is jóváhagyott.

— **Uránia városunkban.** Ritka müélvezetben részesül ma (vasárnap) este közönségünk. Kolozsváry József a berlini, bécsi és budapesti Urania szinházak mintájára berendezett Urania szinh. igazg. a vármegyeház dísztermében ma este 8 órakor kezdődőleg tudományos előadást tart villamvilágitással vetitett szines nagy képekkel. A müsor rendkivül érdekes és vonzó s tekintettel arra, hogy csakis egy előadás lesz — az érdeklődés méltán nagy. Az első három sor ülőhely már tegnap le volt foglalva, de a távolabbi helyek a szemlélőre még sokkal kedvezőbbek. Szünetek alatt Sándorka játszik. Ajánljuk közfigyelembe a ritka élvezetet nyujtó előadást. Jegyek ma délig kiadóhivatalunkban, este pedig a pénztárnál válthatók.

— **Egy tisztes matrona** haláláról vettünk hirt, a kiben Ádám Albert vármegyénk tb. főjegyzője édes anyját siratja. Mély részvéttel közöljük a tisztes kort ért nő haláláról kiadott családi gyászjelentést: Alólirottak a sziv legmélyebb fájdalmával, szomoruan jelentik, hogy az övéiért rajongó édesanya, nagyanya, dédnagyanya: ö z v. Á d á m M ó z e s n é szül. gagyi Pálffy Zsuzsánna folyó hó 9-én, reggeli 5 órakor, pár napi szenvedés után, életének 89-ik évében meghalt. Egy ritka munkás nő, az édes anyák mintaképe volt. Szorgalom, munka, vallásos buzgóság s az övéit forrón szerető sziv valának ékességei. Halálát 8 elő gyermeke, 17 unoka, 23 dédunóka gyászolják Hült tetemei folyó hó 11-én d u. 1 órakor fognak — az unitáriusok szertartása szerint — a helybeli köztemetőben öröknyugalomra elhelyeztetni. Emléke legyen áldott! Siri álma csendes! Gagy, 1901. ápril 9-én. Gyermekei: Ádám Dénes, ny. kir. táblabiró és neje. Ádám Domokos, ny. körjegyző és neje. Ádám Albert, megyei t. b. főjegyző. Ádám Sándor, miniszteri számvizsgáló és neje. Ádám Zsuzsa és férje. Özv. Nagy Lázárné Ádám Teréz. Ádám Zsófia és férje. Ádám Róza és férje. Valamint nevelt leánya: Firtos Róza és férje; Gálfalvi János, unitárius pap.

— **Az erdélyrészi posta** 1848. előtti történetét kutatja városunkban ifj. Biás István marosvásárhelyi kir. postatiszt a kereskedelemügyi miniszter megbizásából. Három napot töltött nálunk s ma tovább utazik.

— **Halálozás** László Albert városunk tanácsjegyzőjének felesége Szalay Etelka élete 40-ik évében hoszszas és sulyos betegség után e hó 6-án elhalt Nagy-Szebenben, hol gyógyulást keresett E hó 9-én az ev. ref. szertartás szerint a helybeli vasuti állomástól helyezték örök nyugalomra a ref. temetőbe. Férjén kivül László Endre, Tibor és Mariska gyermekei s a rokonság gyászolja elhunytát.

— **Emléket az agyagfalvi réten!** Az agyagfalvi réten felállitandó székely emlék alap javára adakoztak, Lakatos Gáspár tanitó külön ivén 5 K 54 f, Kátó József 1186. sz. gyüjtőivén 6 K, Benedek Árpád 1076. sz. gyüjtőivén 7 K, Dr Jenei Elek 870. sz gyüjtőivén 6 K, Buzogány Elek 968. sz. gyüjtőivén 1 K, Balázsi Dénes 33. sz. gyüjtőivén 4 K, összesen 29 K 54 f. Ezt hozzáadva a már begyült 3666 K 92 fillérhez az alap összege tesz 3696 K 46 fillért. Fogadják a nemesszivü adakozók hazafias adományukért a végrehajtó-bizottság hálás köszönetét. Sz.-Udvarhelyt, 1901. április hó 13-án Ferenczi János, végrh. biz. pénztárnok,

— **Gazdáink különös figyelmébe.** Udvarhelyvármegye gazdasági egyesülete a szüzgulyát 1901. évben ujabban fentartani határozta. Legelési, pásztorlási és felügyeleti dijat 1 drb borju után egyleti tagoknak 5 koronában, nem egyleti tagoknak 7 koronában állapitotta meg. Legelőül a »Tartod« haszonbéresitetett ki és a bejelentések f o l y ó é v i m á j u s h ó 1-éig az egyesület titkára: Hlatky Miklós tanár urnál megtehetők Székely-Udvarhelyt. Az elnökség.

— **Közigazgatási bizottságunk** havi rendes ülését e hó 10-én Hollaky Arthur főispán elnöklete alatt tartotta meg. Főispánunk igen meleg szavakban méltatta

tatott. Márczius 16-án Bécsben István nádor a küldöttség élén a „magyar nemzet nevében“ átnyujtotta a királynak a magyar alkotmány teljes helyreállitására és a független s felelős magyar miniszterium életbeléptetésére vonatkozó felirati javaslatot. Márczius 17-én Ő felsége a feliratot elfogadni kegyeskedik.

Márczius 18-án István kir. helytartó megbizta gr. Batthyány Lajost mint miniszterelnököt a miniszterium alakitásával.

Április 10-én a király a királynéval, Ferencz Károly és Ferencz József főherczegek kiséretében Pozsonyba érkezett.

Április 11-én Pozsony örömben és fényben uszott, A király a nádor főherczegtől s a miniszterelnöktől környezve 10 órakor a primási palota termébe lépvén, a lelkesedés zajos kitörésével üdvözöltetett.

Következett a király által szentesitett 31 törvényczikk átadása, mely alkalommal Ő felsége igy szólott: „Hiv magyar nemzetemnek szivemből kivánom boldogságát, mert abban találom fel a magamét is. A mit tehát annak elérésére tőlem kivánt, nemcsak teljesitettem, hanem királyi szavammal erősitve ezennel által is adom neked kedves öcsém s általa az egész nemzetnek, ugy, mint a kinek hüségében leli szivem legfőbb vigasztalását és boldogulását“.

István nádor lelkesen válaszolt, kifejezve a nemzet háláját.

A márcziusi hónap szüleményeinek eszmei tartalma: szabadság, egyenlőség és testvériség e napon nyert törvényes alakot és jogerőt.

A szentesitett 31 törvény betetőzi azt a dicső csarnokot, melyet évtizedek lankadatlan munkája a nemzeti és polgári szabadság eszméjének emelt.

Az a mag tehát, melyet Széchenyi István gr. és halhatatlan társai elvetettek, csakugyan terebélyes fává nőtt. De csakhamar a villámok czikázzák e fa koronáját körül. Az irigység és fondorkodás gonosz deamonjai meglebegtették sötét szárnyaikat hazánk felett.

A szabadság ellenségei megkezdték aknamunkájokat és megkondult a vészharang, mely az eltiprással fenyegetett ifju szabadság védelmére szólitotta a nemzet fiait, És lezajlott a páratlan szabadságharcz, melyet bámulattal néztek végig Európa népei és melynek hősei csakis az óriási tulerő előtt rakták le annyi győzelmes csatában dicsőséggel forgatott fegyvereiket.

Az igazságot, az eszmét lehet megtagadni, apostolait lehet keresztre feszitení, de végre is föltámad az sirjából.

A vihar elmultával felragyogott a nap. Deák Ferencz a jogfolytonosság elvéhez ragaszkodva ott vette fel a fonalat, a hol azt az erőszak eltépte és bölcs mérséklettel arra az alapra támaszkodik, a mely nem ingadozik soha, a mely mint a nemzet akaratának kifolyása: a nemzet életének a legbiztosabb támasza: a törvényre.

Az 1848. törvények az 1867-iki kiegyezéssel uj életre keltek s mai alkotmányunknak is erős alapjait képezik.

Vonjuk le a tanulságokat! A szabadság eszméje volt az az őserő, mely felrázta nemzetünket tespedéséből, mely minden egyes honfit az egészhez csatolt, mely életösztönt adott az egyénnek: élni a honért, küzdeni, sőt meghalni az eszmeért.

Szabadság, mily dicső, mily magasztos, mily szent ideál! A tenger hullámai a szabadság symphaniáját zengik, a szabadság szárnyain repül végig a mezőkön a vihar, a szabadság dalát énekli a levegőben a madárka. Hogyne lelkesednék tehát a szabadságért az ember; hisz a nélkül nincs erő, nincs hatalom. Az emberi gondolat ragyogó mint a nap, véghetetlen mint a mindenség, az emberi gondolat örök és halhatatlan.

De körülöttünk, bennünk, mindenütt törvény is van. Törvény tartja egyensulyban az égi testek milliárdjait, törvény szabályozza a világegyetem minden jelenségét. Létünket és lényünket törvények hatják át; törvény van lélegzésünkben, vérkeringésünkben, ösztönünkben, akaratunkban és cselekedeteinkben.

Szabadság és törvény, ez a két erő kell tehát, hogy mozgassa, áthassa az emberi társadalmat, az állam életét is.

Az egyéni jogok és czélok minél szabadabb érvényesülése mások érdekeinek kárositása nélkül, sőt mások jogainak és czéljainak előmozditásával: ez az emberi társadalom eszményi képe. Ez a szellem hasson át titeket is kedves ifjak! Védjétek emberi és polgári jogaitokat büszke önérzettel, lelkesedjetek, sőt ha kell, küzdjetek a szabadság szent javáért, de ép oly lelkes odaadással tiszteljétek és kövessétek a törvényt, mely egyéni, nemzeti és állami fennállásunk féltékenyen őrzött alapköve.

Véssétek szivetekbe a történelem azt a tanitását, hogy a haladás, a fejlődés feltétele a multon való okulás.

Az 1848-iki eszmék kultusza tanitson meg bennünket az őseink munkájával, kitartásával, sőt vérével kiküzdött dicső vivmányoknak és diadaloknak megbecsülésére, tanitson meg benneteket a haza- és fajszeretetre, a törvények tiszteletére, a király iránti hüségre. Adjunk hálát az Egek urának, hogy sulyos megpróbáltatásunk után egy jobb kort hozott reánk.

Boruljunk le a nagy napok, dicső férfiaink, alkotóink, martirjaink, számüzöttjeink és ujrateremtőink magasztos emléke előtt és áldjuk a gondviselést, hogy ma már jó királyunk felkent személyéhez forrva, mint önálló nemzet intézhetjük sorsunkat, s a mi még hiányzik, meghozza a jövő, megadja a magyarok istene, kire esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

edő Ferencz bizottsági tag érdemeit s inditványára bizottság: fájdalmának és őszinte részvétének jegy-őkönyvi kifejezést adott. Damokos Andor dr alispán széleskörü jelentésében feltüntette a központ ügyforgalmát s kimutatta, hogy márczius hóban 145 drb egy évre érvényes külföldre szóló utlevelet adtak ki. Az előirt pénztárvizsgálatok megvoltak s ez alkalommal vette át Ferenczy Ferencz pénztári ellenőr ebbeli teendőit Dobay Zoltán pénzt. tiszt kezéből. Kijelenti, hogy legbehatóbb részletességgel, több napon át folytatott vizsgálat alkalmával semmi említésre méltó rendetlenséget, vagy szabálytalanságot nem eszleltek. A fősorozás mindenütt a legnagyobb rendben folyt le s ugy ez, mint a sorozási munkálatok kellő előkészitése, valamint nyilvántartási és mozgósitási iratoknak kiváló pontossággal történt vezetése a vizsgáló bizottság teljes elismerését érdemelte ki, sőt a katonai hatóságok részéről ezen körülménynek felsőbb helyen leendő kiemelése is elhatároztatott. A hadkötelesek arányszáma kedvező emelkedést mutat. A márcziusi közgyülést megelőzőleg főispán számonkérő széket tartott és sajnosan észlelte egyes fegyelmi ügyeknek az elsőfoku hatóságok egynémelyike által való késedelmes intézését. Tüzetes vizsgálatot tartott és az elfogadható indok nélküli mulasztás megtorlása iránt intézkedett. Az alispáni ügykört érdeklő ágazatokban rendet és pontosságot konstatált. Alispán örömmel jelenti, hogy az 1900. évi zárszámadásnál tul kiadás nem volt, sőt némi megtakaritást ért el. Az uj tisztviselők (Ferenczy és Páffy) bejelentése után, mint közgazdasági életünket igen közelről érdeklő és felette örvendetes körülményt jelenti a vármegyénk főispánjának sikeres közremunkálása folytán megindult lentermelési akcziót s a lenkikészitő gyár létesitése érdekében a földmivelésügyi miniszter részéről tapasztalt kiváló jóindulatot. A gyár felállitására a megállapodások megtörténtek és ezzel közgazdasági viszonyainknak nagy mértékben való előnyös fellendülése bizton remélhető. Ezután Ferenczy Gyula vm. árvaszéki elnök tette meg havi és évnegyedes jelentését. Majd Lengyel József dr vm. tisztifőorvos jelenti, hogy az egészségügy az előző hónaphoz viszonyitva kedvezőnek mondható. Az előfordult hevenyfertőző bántalmak jóval kevesebb számban voltak s a magán orvosi gyakorlatban észlelt betegségi esetek is enyhe lefolyás mellett gyógyulással végződtek. A muzsnai iskolát márcz. 10 én megnyitották, a kissolymosit pedig rocsoló toroklob és vörheny fellépése miatt április 15-ig zárva tartani rendelte véleményére az alispán. A közkórházban 186 beteget ápoltak a februárról maradt 41 ferfi és 47 nővel együtt. A márcziusban megtartott fősorozáson 1941 védköteles közül 710 alkalmas volt, a polgári elnökök felülvizsgálatra küldtek 51-et, különböző bőrbetegségek miatt 24 kórházba került. Sándor Mózes kir. tanácsos, tanfelügyelő bejelenti, hogy tollnoka ujabban is 14 iskolát látogatott meg s azok a gagyi és bethfalvi kivételével a jogosult várakozásnak megfelelnek. Előbbinél az iskolaepület gyökeres kijavitása, utóbbinál pedig teljes ujra-épitése szükséges. Intézkedés már előzőleg megtörtént. A tanév alatt 98 iskolalátogatás történt. A költség kimerült. A 800 K átalányból csak 104 K 66 f maradt, mely elhalaszthatatlan utazásokra nemhogy elég volna, de tul is haladják azt. További látogatások csak uj hitel engedélyezése után történhetnek. Diemár Károly kir. ügyész jelentése szerint a kir. törvényszék és járásbiróságok fogházaiban 7 vizsgálati és 80 elitélt fogoly volt. Roediger Gyula p. ü. ig. helyettes jelenti, hogy egyenes adóban 3842 K 21 fillérrel több, hadmentességi dijban 30 K 52 f kevesebb, bélyeg- és jogill. 9824 K 83 f több, fogyasztási és italadoban 4042 K 88 f kevesebb és dohanyjövedékben 2444 K 93 fillérrel több folyt be, mint a megelőző hónapban. Leichtner Gyula mérnök tette meg az épitészeti hivatal részéről havi jelentését, melyből kitünik, hogy a marosvásárhely—gy.-sztmiklósi áll. közutra szükséges fedanyag biztositása targyában tartott árlejtés eredményes, mig a héjjasfalva—csikgyimesi pályafelemelési munkák árlejtése eredménytelen volt s ez utóbbit házilag fogják végrehajtani. A tvh. közutak jók voltak és a szükséges fedanyag házilagos előállitása iránt intézkedések történtek s ez — a jelentés szerint — valószinüleg kedvező anyagi eredménynyel fog keresztül vitetni. A sztkirályi viczinalis közuton levő hid biztonsága végett az intézkedés megtörtént. Végül Zonda József törvényhatósági m. kir. állatorvos igen örvendetes jelentést tett, a mennyiben az állategészségügy mult havi állapotát nagyon kedvezőnek mondja. Sem a városban, sem vármegyénk területén egyetlen állat sem hullott el. Ugron János sürgette a magyarhermányi csendőr-őrs felállitását, mert ott valóságos ostromállapot van. Diemár kir. ügyész kijelenti, hogy ott a közbiztonság tényleg veszélyeztetve van Az őrs felállitását kérik, melyhez statisztikai adatokat a kir. ügyész szolgáltat. Ugron sürgeti a kéményseprésnek a vármegye területén való intensivebb ellenőrzését. Bögözben 2 év óta nem sepertek. A cselédmizériákra is felhivta a figyelmet. Alispán minden lehető intézkedést megtesz. A farczádi jegyző fizetését a községek hozzájárulásan kivül 280 koronával hajlandó pótolni a belügyi miniszter. A havi jelentéseket tudomásul vették s a több mint 60 pontból álló tárgysorozat letárgyalása délelőtt véget ért.

— **Adatok.** A marosvásárhehyi hires Teleki-könyvtár alapitásának történetéhez igen érdekes uj adatokat közöl ifj. Biás István tehetséges fiatal székely irónk, kit mai nappal lapunk munkatársai között üdvözölhetünk. Fejtegetésének alapja közvetlen forrásból: Mihelyes Jánostól származik, aki Teleki Sámuel gróf kanczellár oldalánál szerepelt. A 13 oldalra terjedő kis füzet a szerzőnél Maros-Vásárhelyt kapható.

— **A bethfalvi ev. ref. egyház kebli tanácsa** és dalkara márczius hó 17-én temploma javára hazafias ünnepélylyel kapcsolatos tánczvigalmat rendezett. Ezen mulatság ugy erkölcsileg, mint anyagilag szépen sikerült. Az erkölcsi sikerben igen nagy rész jut magoknak a szereplő egyéneknek, kik lelkiismeretes munkát végeztek. Baczó Lajos ref. lelkész alkalmi beszéde, Szakács Lidia és Kardalos Berta dalkari tagok ügyes szavalatai, valamint a csaknem régen alakult egyházi vegyes dalkar rövid idő alatt felmutatott bámulatos tevékenységre valló csinos szereplése: a szép számban összegyült, előkelő közönségnek teljes megelégedésére és lelki gyönyörüségére szolgáltak. Az estély bevétele volt 242 K 32 f, kiadása 173 K 11 f, tiszta jövedelem 69 K 23 f. Felülfizettek: Sebesi Ákos kir. közjegyző 5 K, Gálffy Kálmán főszolgabiró 4 K, Nagy Ferencz vendéglős 3 K 50 f, Szász Bela áll. tanitó, Kardalos Mózes, Szakács Ferencz 2—2 K, Benkő Mihály 1 K 50 f, Rossmann Ábel, Péter Albert, Biró Károly, Bándi Dénes, Baczó Lajos, Szakács János, Birró Mihály, Bálint Dániel, Nagy Elek 1—1 K., N. N., Nagy István, Szakács Áron, Szakács József, Katona János, Appel Dávid, Török Lajos, Zsidó Borbára, Bokor János (Bethfalva) 50—50 f, Soós Farkas 40 f, Arnócz Mihály 20 f. Kálmán József, Beáta István, Péter György, Székely Domokos, Nagy Elek, Györfi Mózes 10—10 fillért. Fogadják a nemesszivü adakozók a bethfalvi ev. ref. egyház szives köszönetét. — s.

— **Köztudomásu**, hogy a Zoltán-féle csuz- és köszvény elleni kenőcsben egy oly kipróbált szert ösmernek orvosok és betegek, melytől még azok is, kik 15—20 év óta szenvednek s fürdőket és különféle szereket eredménytelenül használtak, nehányszori bedörzsölés után meggyógyulnak. Üvegje 2 K Zoltán B gyógytárában Bpest, V., Sétatér-utcza.

— **Nyilvános köszönet**. Szivem mélyéből köszönetet mondok magam és enyéim nevében mindazoknak, kik néhai férjem Bencze Márton ügyvéd temetésén való megjelenésökkel vagy levélben részt kivántak venni keservünkben. Oklándon, 1901. április 12. Özv. Bencze Mártonné.

— **Tüzeset**. Ége községben e hó 10-én a reggeli órákban kigyuladt Major István csüre, mely csakhamar leégett. Dicsérettel emlitjük az elöljáróságot Ferencz József főbiróval az élén és a tüzoltó-egyletet buzgóságukért, melynek tulajdonitható, hogy az oly közeli épületek épségben maradtak és a tüz tovább nem terjedt. A dályai és jásfalvi tüzoltók is megjelentek a vész helyén.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Két szép nagy szoba azonnal kiadó butorozva vagy anélkül. Értekezhetni a kiadóhivatalban.

Egy 4 lóerejü, jó karban levő cséplőgép teljes felszereléssel, külön herecséplővel, mely gubóz és dörzsöl s a magot tisztán adja — felerészben készpénz fizetés mellett olcsó áron eladó Bibarczfalván Benedek Farkas birtokosnál.

Valódi bort venni akarók kérjenek árjegyzéket Székely Borkereskedéstől Székely-Keresztur.

Jó családból való fiu könyvnyomdai üzletbe mint tanuló azonnal alkalmazást nyer. Egy-két közép- v. polgári iskolai osztály végzése szükséges

Áll. kitüntetett hidegen folyó oltóviasz 50 f és 1—2 koronáért kapható Varga Sándornál Turkeve. Elárusitóknak árkedvezmény.

Jó és olcsó asztali és csemegeborok Székely Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

Bérletbe- v. eladó birtok. Székely-Udvarhelyt, a Szászok tábora nevü düllőben, a Ráduly Sándor lövétei és Barra Lajos homoródszentmártoni lakos tulajdonát képező **16 hold tagositott birtok**, melyből **8 hold kaszáló** esetleg kisebb-nagyobb részletekben is **3 vagy 6 évre bérbe-**, ugyszintén **örökáron** is **eladó**. A bérlet vagy vétel ügyében felvilágositást a **Székely-Udvarhely** kiadóhivatala nyujt.

Egy szolga havi bér és egész évi kötelezettség mellett **azonnal alkalmazást nyer.** Irni és olvasni tudók előnyben részesülnek. Jelentkezni e lap kiadóhivatalában lehet.

Calcium carbidot legelőnyösebben szállit a bosznai villamos müvek magyarország vezérképviselője; valamint **szabadalmakat** is kieszközöl és a kivalóbbakat értékesiti; ugyszintén mindennemü gépészeti és elektrotechnikai berendezést pontosan küld: **Takács Győző és Társa** mérnöki iroda Budapest, VIII. Szentkirályi-utcza 10. sz.

Közgazdaság.

Kevesebb gabona és több állat.

— Udvarhelyvármegye gazdái különös figyelmébe. —

Irta: *Perl Jenő* m. kir állatorvos..

„Ember tervez, Isten végez."

II.

Hogy valamely állatfajt tenyésszünk, el kell határozni, hogy miféle czélra óhajtjuk azt tenyészteni, pl. igás lovat katonalovat, vagy hintós lovat, vagy pedig tejelő, hustadó, vagy gyapjutermelő állatot óhajtunk-e tenyészteni. Mikor ez megvan, következik a tenyésztés legfontosabb ténye, a fundamentuma, az t. i., hogy a tenyészczélnak megfelelő törzsanyagot, anyaállatokat megválasszuk és pedig a magasabb árra való tekintet nélkül, mert oly tőkét helyezünk el benne, mely busásan fogja megadni kamatait.

Jó apaállatok beszerzéséről és tartásáról pedig gondoskodik a szentesitett jogszabály. Ebben tehát eddig sem volt hiány.

Következnék hát az, hogy jól megválasztott anyagunkat szaporitsuk, hogy magukhoz hasonló ivadékokat adjanak. A meglevő ivadékokat pedig neveljük fel magunk a magunk hasznára és benne értékesitsük takarmányunkat. Ne bizzuk azt a gondviselésre, hogy ha felnő, hát meglesz, mintha mostoha gyermek volna. Hanem foglalkozni kell vele, nevelni, tisztogatni kell, rendszeresen takarmányozni, mert a világért sem áll az a nézet, hogy egyen a mennyit akar és ha ez nem segit rajta, hát semmi. Nem, igy csak pazarolni lehet.

Ha az állat folytonosan eszik, soh' sem éhezik meg, tehát jó étvágygyal nem is ehet és pihenésre sincs alkalma, hogy a szervezet táplálására érvényesülhetne a felvett takarmány. Kisérleti uton van bebizonyitva, hogy ha az állat több takarmányt vesz fel, mint a mennyire szervezetének szüksége van, az értéktelenül távozik el a szervezetből. Ha megfigyeljük, a trágyában meg is kapjuk a drága pénzen szerzett takarmányt. De ha az egész napi, illetve folytonos takarmányozás helyett azt tennék, hogy bizonyos időben, határozott mennyiségü takarmányt adnának, felényi költséggel jobb conditióba lennének állataik. Még a szegény ember is fele szénáját megtakaritja, a helyett egy kevés szemes takarmányt lesz képes nyujtani állatainak. Szolgáljon példaképen a katonaló, mely rendszeresen van takarmányozva, sok munka és kevés táplálék mellett elég jól néz ki. (Nem számitva a gyakorlatokat, mikor is erőltetett munkát végez.)

A rendszeres takarmányozás sem ér semmit, ha az állatot bedugjuk egy büzös levegőjü, alacsony, piszkos istállóba, a hol egészségről és tisztaságról szó sem lehet. Gond forditandó hát a szellőztetésre és tisztaságra. Az istálló eszközök közül pedig soh' sem szabad hiányozni a vakarónak és kefének. Ez pedig a legkevesebb helyen van meg. A szegény állatnak mindenfelől viszket a bőre, melynek vakarásával, dörzsölésével egész nap oly munkát fejt ki, mely nem sokkal kevesebb a szántásnál. Vajha belátná egyszer népünk ezen állat kinzást és ne bizná az esőre állatai megtakaritását.

Ha ezen észszerü tenyésztés és óvatosság mellett mégis olyan egyedet kaptunk, mely kitüzött tenyészczélunknak meg nem felel, a tenyésztésből feltétlen selejtezzük ki. Ha pedig annyira szaporitottuk a létszámot, hogy számfeletti állataink vannak, ezeket már jó pénzért tudjuk értékesiteni, mert lelkiismerettel lehet ajánlani. Másrészt a tenyésztést ismerve, felkeresi a vevő házánál a gazdát.

Vissza kell térnem még egyszer a földmunkához, azért, mert nehány szóval emlitést ohajtok tenni a takarmány termelésről. Mikor a gabnatermelés sikertelenségeről irtam, azt nyilvánitottam, hogy feleslegben ne termeljünk. Mi legyen hát a szántófölddel? — Az állam ezen is segiteni kiván és lenkikészitőt állit fel vármegyénkben, mely beváltja terményeinket. Sajnos, ezt még nem értette meg népünk és annak tudom be a csekély számu jelentkezést a termelésre.

Ettől eltekintve sem maradna parlagon földünk. Hiszen ha állattenyésztésünk van, állatainknak nagy a száma, mert ebből akarunk élni, akkor a természet adta takarmány nem fog elég táplálékot nyujtani. Termeljünk tehát mesterségesen. A földmivelés ezen ágát láttam még legkevésbbé kifejlődve e vidéken. Nemcsak lóhere és luczerna az a takarmány, a mely termelhető, hanem ezenkivül még igen sok, pl. bükköny, baltaczim, kaszanyüg, perjefélék, ebirfélék, csalamádé és még a takármanynövényeknek egész sorozata. A fümagvak bevásárolhatók és ép ugy elvethetők, sőt még könnyebben, mint a buza. Vannak azután télire eltehető, eltermelhető olcsó takarmányok. Nem ártana a gazdaságnak ez irányban való megismerkedése czéljából vármegyeszerte népies gazdasági előadásokat tartani.

A meglevő kaszálókat és legelőket nem szabad elhanyagolni, hanem időnként és helyenként, a hol kopárodik, fümaggal behinteni, a görgeteg kövektől megtisztitani, a vakondturásokat elsimitani mulaszthatatlan kötelessége a gazdának, ha hasznot, illetve termést akar várni földjétől. A sok állat trágyát eleget termel, hogy ezzel azután mi a teendő, azt már mindenki tudja.

Megemlitésre méltó még az olajat tartalmazó növények termelése. Olajütő malmok felállitása rendkivül egyszerü annyival is inkább, mert hajtó erő, folyó viz nálunk bőven van. A melléktermékek pedig kitünő állati takarmányul szolgálnak.

A mikor ezen ajánlatomat bátor vagyok a gazdaközönségnek előterjeszteni, számot vetettem pénzviszonyaival is. Elképzelhető ugyanis, hogy nem lehet ajtóstól a házba rohanni. Nem lehet egyszerre átváltozni állattenyésztő néppé. De mindenesetre, ha valamit el akarunk érni, meg kell kezdeni. Én remélem, hogy öthat év mulva, ha nem is ugy, mint a Simen és Sohnvölgy lakóinál, de nálunk is megfordulnának komoly vevők. Szarvasmarha- és sertéskivitelünk — természetesen ha lesz miből — oly szép reményekkel kecsegtet, mely által biztos megélhetési forráson kivül szép haszon is igérkezik.

Rajta tehát és kezdje meg a haladás munkáját minden gazda, a ki teheti. Erős hitet táplálok az iránt, hogy munkája nem fog kárba veszni.

Madáchnak pár szavát idézem befejezésül az elmondottaknak után: „Ember küzdj és bizva bizzál".

BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

Megszünt járvány. Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 5239—901. alisp. Udvarhelyváros polgármestere és valamennyi községi elöljáróságnak. Közhirré tétel végett értesitem, hogy a Kőrispatak község ló-állományában szórványosan uralgott rühkór megszünvén, a vonatkozó udvarzárlat feloldatott. Székely-Udvarhely, 1901. április hó 9-én. Alispán helyett Ádám Albert, tb. főjegyző.

Árlejtési hirdetmény.

Darócz községében a képviselőtestületnek 18|900. számu határozata folytán a **jegyzői lakás felépitendő,** illetve átalakitandó lévén. Ezen munkálatnak árlejtés utjáni biztositására határnapul **1901. évi április hó 24-ik napjának** délelőtti 11 órája kitüzetett. Az árlejtés szóbeli lesz, azonban ennek megkezdése előtt szabályszerü irásbeli ajánlatok is elfogadtatnak. Kikiáltási ár 4600 korona, melynek 10 százaléka készpénz, vagy értékpapirban az árverés megkezdése előtt a községi elöljáróságnál leteendő.

A részletes feltételek, tervrajz és költségtervezet a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Daróczon, 1901. április 10-én.

Török Lajos, jegyző. **Jákobi János,** biró.

Árlejtés épületátalakitásra.

Udvarhelyvármegye homoródi járásban Dálya község közbirtokossága eddig korcsmahelyiségnek használt kőépületét iskolának átalakitani határozta s ahoz szükséges kőmives-, ács- és asztalosmunkának árlejtés utján való kiadására **a folyó évi május hava 4-ik napja** tüzetett ki.

Felkiáltási ár 1200 korona, minek 10 százalékát vállalkozni akarók bánatpénzül kötelesek előre letenni, a tervrajz és más feltételek addig is a körjegyzői irodában megtekinthetők.

Dálya, 1901. április 3.

Kandó Károly, körjegyző.

Sz. 2674—901. szb.

Pályázati hirdetmény.

Székely-Keresztur város nagyközségében az egyik **községi szülésznői állás** lemondás folytán megüresedvén, ezen állás betöltésére ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állással járó javadalmak a következők: 1. 100 korona rendes fizetés a község pénztárából. 2. 40 korona lakbérilleték a község pénztárából. 3. 2 korona dij minden egyes szülési segédkezésnél az érdekeltektől.

Minek folytán felhivatnak a pályázni kivánók, hogy a szabályszerü okmányaikkal felszerelt folyamodványaikat **f. év április 30 áig** annál is inkább az alólirthoz adják be, mert a később beérkezett kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Székely-Keresztur, 1901. márczius 29-én.

Gálffy Kálmán,
főszolgabiró.

Himző minták előnyomtatását

Székely-Udvarhelyt, a Kossuth-utczában (Ferenczy Károly-féle ház) fogom ezután eszközölni. Tisztelettel: **Özv. Jedynakievicz Jakabné** és **leánya Adél.**

BARTHA ANDRÁS

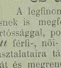

czipészmester
SZÉKELY-UDVARHELYT
Kossuth-u. 21.
(Zálogház mellett.)

Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a *Kossuth-u. 21. sz.* (Zálogház mellett) egész ujonnan berendezett **férfi- és női**

KÉSZCZIPŐRAKTÁRÁT

és üzlethelyiségét.

A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően késziti kellő gyorsasággal, tartóssággal, pontossággal, *jutányos árak mellett* férfi-, női- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalataira támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

Mi a SECESSION?

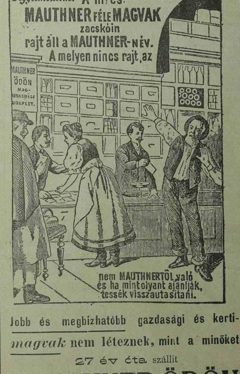

Jobb és megbizhatóbb gazdasági és kerti-*magvak* nem léteznek, mint a minőket 27 év óta szállit

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari magkereskedése
BUDAPESTEN.

Irodák és raktárak: VII. Rottenbiller-utcza 33 sz. (Közuti villamos megállóhelye.)
Elárusitó helyiségek: VI. Andrássy-ut 23. (A m. kir. operával szemben.)

226 oldalra terjedő képes árjegyzékét kivánatra ingyen és bérmentve küldi.

Legegészségesebb és legjobb **A PILSENI SÖR!** Naponta friss csapolás.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

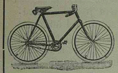

PANAJOTH ❁ ❁
❁ ❁ ❁ ALBERT
műlakatos

KERÉKPÁR RAKTÁRA

Székely-Udvarhelyt. Kossuth-u. 44,

Nagy választék: *Kaiser-, Styria-, Regent-* stb. *kerékpárokból.* Legolcsóbb árak. *Az összes felszerelések kaphatók. Lakatos munkák, sirkeritések, villamos csengők, tüzelők* stb. esetleg előnyös részletfizetésre is.

Kerékpárjavitó műhely.
Csak szolid kivitel és **olcsó ár** a jelszavam.

BALÁSSY IGNÁCZ

hentes és mészáros üzlete
Székely-Udvarhely (Kossuth-utcza, Budapest-szállodával szemben).

Naponta friss marhahus, sertéshus, borjuhus és kassai felvágott, friss virsli, párisi,

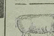

szalámi sonka, disznófősajt, szalonna, zsir, turó a legjutányosabb árakon kapható.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesittetnek.

Sürgönyczim: **Balássy Székely-Udvarhely.**

Ugyanott **terményraktár.**

Örök áron eladó **Székely-Udvarhelyt, a piacz Főtéren, özv. Csép Istvánné tulajdonát képező emeletes szegletház,** mely a város egyik legélénkebb forgalmu helyisége. Az emeleten **hat szoba, konyha, kamra** stb. Földszinten pedig (hol jelenleg Szentpétery Gergely kereskedése van) a szép tágas üzlethelyiségen kivül négy szoba, konyha, kamra, sütőkemencze, kitünő száraz pinczék, istálló, sertés- és majorságpajták stb. van. Értekezhetni lehet a **tulajdonosnőnél.**

Mc Cormick Harvesting Machine Company.

Chicagói aratógépgyár.

GRAND PRIX. PARIS 1900-ban.

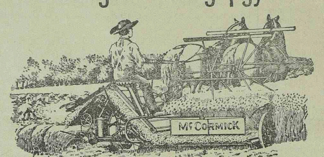

Kévekötő aratógép
Fükaszáló gép
Köszörükészülék
„Daisi" marokrakó aratógép
Szénagyüjtő gereblye és
Kévekötőfonal gyártmányai.

Ne vásároljon, mig gépeinket nem látta s árainkat nem kérdezte!

Olcsó tartalékrészek óriási raktára.

Tessék mintakönyvet kérni!

William J. Stillman, igazgató. Képviselőnk: **Rösler és Gábor Sz.-Udvarhely** Bpest, V. Váczi-ut 30.

FÉRFI-SZABÓ

üzlet és készruha raktár megnyitása.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy sok és nagy küzdelmek után sikerült üzletem bonyolult ügyeit elintéznem és üzletemet saját nevem alatt tovább folytatom. Bátor vagyok t. megrendelőim és vevőim nagybecsü figyelmét *Székely-Udvarhelyt* a Kossuth-utczában (Budapest-szálloda) mellett) ujból megnyitott **férfiszabó üzletemre és készruha raktáromra** tisztelettel felkérni. Egyuttal arról is értesitem a n. é. közönséget, hogy elismert jó szövetekből raktáron nagyválasztékú **kész férfi- és fiuöltönyöket** tartok s azok árait tetemesen leszállitottam, hogy a beállott tavaszi idényre szükségleteit nálam mindenki a legolcsóbban eszközölhesse. — Jelszavam a régi marad, elsőrendü finom szövetekből csinos és tartós ruhát kiszolgálni a legmérsékeltebb árak mellett. A n. é. közönségnek irántam tanusitott szives pártfogásáért köszönetet mondva, kérem azzal jövőre is megajándékozni kegyeskedjék, miután vagyok és maradok kész szolgálattal:

Ifj. Jakabos György, férfiszabó.

BERKECZY LAJOS

ÉPÜLET- ÉS DISZMÜBÁDOCOS

ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronyfedés, házfedés, ócska fedelek javitását utólagos fizetéssel is. Készletben minden bádogos munkák, fürdő kádak, házi czikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Az üzlet 14 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minél számosabb megbizást kér

tisztelettel:
BERKECZY LAJOS bádogos mester,
Székely Udvarhelyt.

ELADÓ. Harisnyakötő gép

teljesen jó karban, családi körülmények miatt olcsón eladó.

Értekezhetni *Gábos Attilával* Sz.-Udvarhelyt.

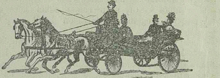

Hazai ipar! Szolid munka! Olcsó ár!

ALBERT PÉTER kovács mester

Székely-Udvarhelyt, Kossuth-u. 74.

Állandó raktárt tart legjobban elkészitett és legkülönbözőbb kivitelü modern

→ KOCSIKBÓL. ←

Használt kocsikat becserél, vagy kijavit a legpontosabban, szolid kivitelben és olcsó árak mellett

---

Van szerencsénk a nagyérdemü t. közönség tudomására hozni, hogy jó hirnévben 1854. év óta fennálló **Kőbányai Első Magyar Részvény Sörfőzdétől a főraktárt** felállitottuk és egy erre a czélra megfelelő **nagy jégvermet** épittettünk. — Ajánljuk a legjobb minőségü

Rösler és Gábor
Székely-Udvarhelyt.

Kőbányai
Első Magyar Részvény-
Sörfőzde Főraktára.

KŐBÁNYAI SÖRÖKET

$^1/_2$ és $^1/_4$ hectoliteres hordókban, ugyszintén **naponkint frissen és tisztán töltött palaczkokban előnyös árak és pontos kiszolgálás mellett.**

Üzletünkben kapható naponta friss töltésü, **jégszekrénybe hütött 1 palaczk márcziusi 18 kr, 1 palaczk maláta sör 20 kr, 10 palaczkon felül a házhoz szállitva, a palaczkokat darabonként 10 kr** letét mellett kölcsön adjuk. — A n. é. közönség szives megrendeléseit várva, maradunk kiváló tisztelettel:

Rösler és Gábor,
az Első Magyar Részvény Sörfőzde főraktára.

Alapittatott 1879-ben. Szolid árak!

HODOR KÁROLY

bádogosmester **Székely-Udvarhelyt** (Piacztér).

Épület- és toronyfedéseket a legjutányosabban elvállal mindennemü kivitelben a legujabb igényeknek megfelelően. Disztárgyak és minden a bádogossághoz tartozó munkálatok készittetnek és készletben tartatnak; igy fürdőkádak, konyhaberendezési és gazdasági czikkek. — Vidéki, ugymint helyi épitkezéseknél költségelőirányzatok azonnal készittetnek. — Tartós és felelősség melletti munka, szolid árak.

Uj czipészüzlet! **Kész czipőraktár!**

SZÁNTÓ, GÁBOS, FERENCZ ÉS KORONKAY

czipészüzlete
Székely-Udvarhelyt, Piacztér (Reiner-ház mellett).

Szives tudomásul!

Tisztelettel hozzuk a m. t. közönség szives tudomására, hogy eddigi önálló czipészüzletünkkel felhagyva, a helyi piaczon

Szántó, Gábos, Ferencz és Koronkay

czég alatt, a kor követelményeinek teljesen megfelelő, uj társas

czipész-üzetet

nyitottunk. Előnyös összeköttetéseinknél fogva azon helyzetben vagyunk, hogy minden e szakmába vágó megrendeléseket kiváló csinnal, a legujabb divat szerint, különös gondot forditva a kényelemre és tartósságra, jutányos árakkal vállalunk föl.

A n. é. közönség szives megrendeléseit kérve, bizalmát a magunk számára pontosan elkészitett munkálatainkkal kivánjuk biztositani.

Szives és tömeges megrendelest kérünk.

Székely-Udvarhelyt valódi minőségben csakis Koncz Ármin gyógyszertárában kapható.

A Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

egy régi kipróbált háziszer, a mely már több mint 30 év óta megbizható bedörzsölésül alkalmaztatik **köszvénynél, csúznál** és **meghüléseknél. Intés.** Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor mindig figyelemmel legyünk a **„Horgony"** védjegyre és a **„Richter"** czégjegyzésre. 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban úgyszólvan minden gyógyszertárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.**

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállitók,
Rudolstadt.

BARCSAY KÁROLY

Elvem kevés haszon, nagy forgalom.

Uj divatüzlet. Uj divatüzlet.

NŐI- ÉS FÉRFI-DIVAT ÜZLETE, VÁSZON, FEHÉRNEMÜ NAGY RAKTÁRA
SZÉKELY-UDVARHELYT (Főtér).

Van szerencsém a t. czim szives figyelmét felhivni arra, hogy a helybeli piaczon (Főtér) Szabó Ferencz ur házában megfelelő tőkével, egy izlésesen berendezett

női- és férfi-divat, vászon, asztalnemü, menyasszonyi kelengyéhez tartozó áruraktárt

nyitottam. — Hosszas idők alatt szerzett kereskedelmi tapaszthlataim, melyeket részint mint egy elsőrangu czég utazója, részint mint önálló czég tulajdonosa, müködésem folyamán nyertem, olyan kellemes helyzetbe juttatnak, hogy *szolid üzleti elveim alapján állva,* nemcsak *előnyös kiszolgálásommal,* de jó izlésem és kizárólag jó minőségü áruimmal is a n. é. közönség igényeinek minden részben teljesen megfelelhetek.

Tisztelettel kérem a n. é. városi és vidéki közönséget, hogy sziveskednének minél gyakrabban b. látogatásukkal módot nyujtani arra, hogy szolid üzleti elveim valóságáról kiszolgálásom által alkalmam nyilhassék a n. é. közönséget személyesen is meggyőződtetni.

Magamat a t. czim kegyes pártfogásába ajánlva, maradtam

teljes tisztelettel:
BARCSAY KÁROLY.

Elvem kevés haszon, nagy forgalom.

Mi a legolcsóbb és legegeszségesebb ital?

A szeszes italok között

a sör! a sör! a sör! a sör!

még pedig

a **HAURIK-féle pasteurisalt**

MÁRCZIUSI SÖR!

A legkitünőbb, *valódi tiszta sört itthon* kaphatjuk. Ezzel saját magunknak gazdálkodunk, mert árpa- és komlótermény ünk itthon nagyobb mérvben kerül feldolgozásra; igy pénzünket sem viszik külföldre és ez minden jó hazafinál irányadó kell legyen ma inkább, mint valaha. Különösen mert Haurik Alfréd

kitünő sörgyártmánya

bármely hazai, vagy külföldi készitménynyel a versenyt kiállja s mégis sokkal olcsóbb. Már a tetemes vasuti szállitási költségek is a Haurik-féle sörnél a vevő javára megmaradnak. Ebből tehát mi következik? Nem más, minthogy: minden igaz székely hazafi Haurik-féle székely udvarhelyi sört követeljen vármegyeszerte! — Megrendelések: **„Haurik Alfréd sörgyáros Székely-Udvarhely"** czimére intézendők.

Állattenyésztő gazdák figyelmébe!

Az „Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület"

Nagy-Enyeden, 1901. május hó 4-én

tenyészállat-kiállitást

rendez.

Dijazás alá esnek:

I. Magyar erdélyi fajtánál: községi bikák, borjas tehenek, tenyésztehenek és üszők.
II. Havasi, esetleg pinzgaui fajtánál: 1—3 éves bikák, tehenek és üszők.
III. Bivalyok: Bivalybikák és tenyészbivaly-tehenek.
IV. Sertés: Kisbirtokosok kanjai.
V. Juhok: Kisbirtokosok kosai.

Kitüzve 50 különböző dij 1000 K értékben.

Bejelentések intézendők **Székelyhidy Aladár** gazdasági egyesületi titkár urhoz **Nagy-Enyedre,** hol a kiállitást illetőleg bővebb felvilágositás nyerhető.

Petőfi Sandor

összes ✕✕✕✕✕ ✕✕✕ költeményei

Teljes, 450 oldalra terjedő kiadás. Petőfi szobormásával diszitett egész vászonkötésben.

1 frt helyett 55 kr.

Megrendelhető Székely-Udvarhelyt, a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalálában.

A BÜVÉSZET KÖNYVE

Irta: TOLNAY SIMON.

Egyszeri olvasás után tüneményszerü és meglepő mutatványok produkálhatók. A mü 500 magyarázó képpel van ellátva. Függelék

A leleplezett spiritizmus.

Ára diszkötésben
3 frt helyett **2** frt **50** krajczár.
Megrendelhető Székely-Udvarhelyt a „Székely Udvarhely" kiadóhivatalában.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.